

Nummer 6 - december 2021

Digitale SOBAT



VOMI



COLOFON

Redactiecommissie

Voorzitter/hoofdredacteur	Th.H.A. Rump	e-mail: theorump@gmail.com
Secretaris/redacteur	E. Falck De Bongerd 94 5345 JW Oss Mobiel: 06-54974053	e-mail: efoss@xs4all.nl

Auteur/redacteur	L. Noordzij	e-mail: L1noordzij@hotmail.com
Fotobewerking/redacteur	A.M. Mol	e-mail: a.mmol@ziggo.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten en/of veranderingen aan te brengen of -zonder opgaaf van reden- niet te plaatsen.

De redactie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van de geplaatste artikelen.

De geplaatste artikelen behoeven niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weer te geven.

Overname van artikelen is toegestaan mits met bronvermelding.

Foto Voorpagina:

Aandachtig gehoor in de zaal tijdens de slotbijeenkomst van VOMI Nederland op 5 oktober 2021 te Arnhem / Bronbeek, Kumpulan

Meer informatie zie pagina 30 t/m 37

Ereleden en Leden van Verdienste VOMI Nederland

Ereleden

R. Grit; J.N. Blom; F.J.F. Smoorenburg en L. Noordzij.

Leden van Verdienste

Tj.J. Gaastra; P.N. Welten; P.W. Kuyvenhoven; A.W. Scholten; J. Krikke; G.M. Nattekaas-Determan; P.J. Nattekaas; K.J. Orsel; W.A.J.K. Roza; Th.H.A. Rump; A.M. Mol; A. Luijendijk; H. Moorlag; H. Pols; P.P.G. Gommers; J. Malipaard; N. Baan en G. Boers.

**Kopij voor de digitale SOBAT nummer 7 februari 2022
inleveren bij de secretaris van de redactiecommissie
uiterlijk 10 januari 2022**

Website VOMI-NL: www.vomi-nederland.nl

*De Redactiecommissie van de Digitale SOBAT
wenst u en allen die u dierbaar zijn*

Gezegende Kerstdagen

en een

Voorspoedig Nieuwjaar



Wist u dat

De Drentse Veteranendag zal worden gehouden **op zaterdag 9 april 2022**

De al twee keer uitgestelde Invictus Games Den Haag zal worden gehouden van 16 tot en met 22 april 2022. De Invictus Games is een internationaal sportevenement voor fysiek en mentaal gewonde militairen. De Games gebruikt de kracht van sport om herstel te stimuleren, revalidatie te ondersteunen en breder begrip en respect te genereren voor hen die hun land dienen of gediend hebben. In de plannen staan altijd de veiligheid en het welzijn van deelnemers en hun Friends & Family voorop. Sinds de inaugurele Invictus Games in 2014 in Londen zijn de volgende Invictus Games gehouden in Orlando (2016), Toronto (2017) en Sydney (2018).

De vijfde Invictus Games wordt dus komend jaar in Den Haag gehouden met meer dan 500 deelnemers uit 20 landen die deelnemen aan een multi sport evenement met tien adaptieve sporten.

De 35^e jaarlijkse Herdenking bij het Nationaal Indië-Monument 1945-1962 in Roermond zal worden gehouden op **zaterdag 03 september 2022**

Deze Digitale SOBAT nummer 6 / december 2021 is de laatste Digitale SOBAT van dit jaar.

In 2022 worden nog twee Digitale SOBATS uitgebracht t.w. nummer 7 in februari en nummer 8 in april.

Nummer 8 zal dan definitief de allerlaatste uitgave zijn.



De Molukkers terecht weer in het nieuws

In de media opnieuw volop aandacht voor de Molukkers in Nederland. De Volkskrant meldt op 30 september jl. dat het gezamenlijk herdenken van de intocht in Nederland van hen op problemen stuit. Een deel van de Molukkers wil namelijk vasthouden aan het ideaal van de Republiek Maluku Selatan (RMS) de Vrije Republiek Molukken. Andere Molukkers pleiten voor meer integratie in de Nederlandse samenleving. Een herdenking op 7 oktober jl. waarbij Minister-President Rutte aanwezig zou zijn, moest daarom worden uitgesteld.

In de NRC van 2 oktober staat een uitgebreid interview met Dries van Agt, toen Minister van Justitie tijdens de beruchte treinkaping door Molukse jongeren in 1977. Verbazingwekkend om te lezen dat hij en wellicht de hele regering zo weinig wisten van de geschiedenis van de Molukkers. Wat zijn echter de feiten?

Ongeveer 2200 Molukse militairen bevonden zich op het moment van de overdracht op 27 december 1949 -en later- op Ambon. Zij vochten in 1950 voor een onafhankelijke Molukken, de Republiek Maluku Selatan (RMS). Nog eens 3500 KNIL'ers zaten in de kazernes op Java.



Aankomst Molukkers in 1951 per boot in Rotterdam

Op 26 juli 1950 werd het Koninklijk Nederlands Indische Leger (KNIL) officieel opgeheven. Het KNIL was in september 1814 opgericht en bestond enkele decennia later uit 30.000 tot 40.000 beroepsmilitairen, voor een belangrijk deel Molukkers. Het had als taak om in Nederlands-Indië te zorgen voor rust en orde. Bij de onafhankelijkheidsstrijd in Indië tussen 1945 en 1950 werd het KNIL, voor zover overgebleven na de Japanse bezetting, opnieuw ingezet. Het grootste deel van het Nederlandse leger in Indië bestond toen uit KNIL'ers, vrijwilligers en dienstplichtigen die na enige tijd uit Nederland werden ingezet.

In 1950 zijn 3600 KNIL-Molukkers buiten de Molukken nog niet gedemobiliseerd. Wat met hen te doen? Afvloeien naar een andere plek in Indonesië wilden zij niet en naar de Molukken gaan, mocht niet van president Soekarno, want daar zouden zij misschien de vrijheidsstrijders gaan steunen. Naar Nederland gaan bleef nog over. Op 20 februari 1951 vertrekken dan ook de eerste duizend Molukse gezinnen naar Nederland waar zij van *Koningin Juliana* een welkomstwoord krijgen.

Deze ex-KNIL'ers kregen op de boot een gestencild briefje met de mededeling dat met ingang van 9 mei 1951 de dienstverrichting bij de Koninklijke Landmacht werd beëindigd. Een aantal Molukkers protesteert tegen hun ontslag. Het Militaire Ambtenarengerecht stelt hen in het gelijk. Dit zou echter volgens de Centrale Raad van Beroep, door de CHU-minister van Oorlog Kees Staf (1905-1973) alsnog ingeschakeld, niet bevoegd zijn. Over de rechtmatigheid van het ontslag zei de rechter niets.

Het idee was, dat zij een half jaar later weer als gewone burgers naar Indonesië zouden terugkeren. Daar kwam echter niets van terecht. Zij bleven, nu staatloos, in Nederland en pas in 1967 werden zij officieel in Nederland ingeschreven. Hun Indonesisch paspoort hadden zij -vanwege hun vertrek naar Nederland en de gewijzigde Wet op de Indonesische nationaliteit van 1958- intussen verloren. Zij bleven overigens nog lang hopen op hun terugkeer naar hun plaats van oorsprong op de Molukken. Een aantal doet dat nog steeds. Een deel van hen, onbekend hoeveel, is overigens niet eens op één van de Molukse eilanden geboren. In Nederland voelden zij zich niet thuis. Van nazorg meteen na aankomst was dan ook geen sprake. Zij werden ondergebracht in 52 woonoorden verspreid over heel Nederland. Molukse schrijver *Jan Tomasowa* vertelt hoe zo'n aankomst verliep:

“Tweeëntwintig dagen later meerde de boot (New Australia) aan in de haven van Amsterdam. De Molukse schepelingen werden met bussen naar het demobilisatiecentrum in Amersfoort vervoerd en daarna naar Barneveld, waar ze in de voormalige Duitse kampen ‘De Schaffelaar’ en ‘De Biezen’ werden gehuisvest. Vier jaar later hief men het kamp ‘De Schaffelaar’ op en bracht men de bewoners onder in de barakken van het inmiddels uitgebreide kamp ‘De Biezen’. Dit omvatte tweeëntwintig barakken, een kerk, kantine, sportveld, openbaar badhuis, kolenopslagplaats, een kleuterschool en een basisschool. De Molukkers ontvingen zakgeld, huisvesting, voedsel (bereid in gaarkeukens), steenkool en turf om hun barak te verwarmen.” Een hoge ambtenaar in Den Haag had bedacht, dat ze geen betaald werk mochten verrichten.

Dit was geen kabinetsbeleid ! In afwachting van hun terugkeer naar Indonesië leefden de bewoners van bijvoorbeeld kamp 'De Biezen' jarenlang min of meer gescheiden van de Nederlandse samenleving. *Johnny Manuhutu* (1948) herinnert zich nog de houten barak. "Als 's winters de wind om het huis joeg, werd de sneeuw door de kieren zo de huiskamer in geblazen. Ze leefden met zijn zessen op een woonoppervlak van amper vierentwintig vierkante meter."

Het eerste kabinet-*Lubbers* (1982-1986) besloot tot een serie afspraken: de jaarlijkse Rietkerk-uitkering van fl. 2000.- (nu € 1700) voor de eerste generatie Molukkers; een Gezamenlijke Verklaring van de Nederlandse regering en het hoofdbestuur van de Molukse Eenheidspartij 'Badan Persatuan' in 1986; er kwam een herdenkingspenning; maatregelen op het gebied van huisvesting en werkgelegenheid en de oprichting van het Moluks Historisch Museum.

Terugkijkend zijn er twee belangrijke redenen waarom de nog levende ex-KNIL'ers en hun nazaten nog steeds zo gegriefd zijn. Allereerst vanwege het onverwachte ontslag in 1951 zonder pensioen uit het KNIL, uitgekeerd door Nederland (zou dat pensioen niet door de Indonesiërs zijn overgenomen, maar nimmer behoorlijk uitbetaald?) Het KNIL-verband gaf hun alle status, men wàs iemand. Van het ene op het andere moment viel dit weg en was men een staatloos, werkloos burger in een vreemd land. Deze beroepsmilitairen werd geen mogelijkheid geboden om te worden opgenomen in het Nederlandse leger. En deze trotse KNIL'ers werden ook nog als onmondigen behandeld. Weggestopt in afgelegen woonoorden, afgescheiden van de Nederlandse samenleving (deels uit angst voor concurrentie op de Nederlandse arbeidsmarkt), zonder eigen inbreng in hun huisvesting en voedselvoorziening, jarenlang, want van terugkeer was geen sprake. De frustraties van de ouderen, de eerste generatie, werden door hun kinderen en kindskinderen gevoeld en meebeleefd. Bij de steeds mondiger wordende volgende generaties leidde dit tot de gewelddadige gijzelingsacties in de jaren zeventig, die de Molukse zaak eindelijk eens goed onder de aandacht moesten brengen.

Volgens oud-minister Van Agt is de Molukkers groot onrecht gedaan. Een openbaar excuus zou volgens hem misschien iets goed kunnen maken. Dit is echter een herhaling van zetten. Al in 1978 onder premier Van Agt en in 1986 bij de hiervóór genoemde Gezamenlijke Verklaring was al door de overheid spijt betuigd. Nu lijkt het vooral belangrijk te bevorderen dat de nabestaanden van de in 1951 in Nederland aangekomen Molukkers uiteindelijk vrede krijgen met hoe het allemaal is gegaan. Zich in Nederland nu volledig geaccepteerd weten en zich senang voelen.

René Hoksbergen NG-veteraan, auteur kroniek Indië/NG-Papua 1500-2021 (verschijnt tweede helft 2022)

Bezoek aan Indonesië (deel 4)

Je bent niet echt op Java geweest als je niet de Borobudur en de Prambanan hebt bezocht. Beide staan op de Unesco lijst werelderfgoed cultuur. Wikipedia op internet geeft van beide een uitgebreide, interessante beschrijving. Beide zijn zo indrukwekkend dat het nauwelijks voor te stellen is dat deze imposante bouwwerken vroeger met veel primitievere middelen zijn gebouwd. Wat moet dat een tijd, geld, capaciteit, vakmanschap en vernuft hebben gekost !

De **Prambanan** is een imposant Hindoe-Javaans tempelcomplex nabij Yogyakarta.



De tempel kwam tot stand ca. 850 na Chr. en heeft door de eeuwen heen geregeld schade opgelopen door o.a. natuurgeweld, zoals een aardbeving in 2006. Pas in 1918 ving men aan met reconstructies die nu nog steeds niet zijn voltooid.

De **Borobudur** is een Boeddhistische tempel, gelegen op een heuvel nabij de actieve vulkaan Merapi 40 km NW van Yogyakarta. Het machtige complex stamt uit de periode 750-850 na Chr. en heeft een nog grotere schade-geschiedenis dan de Prambanan. Erosie door water vanaf de berg en bijv. vulkaan-as hebben tot kostbare en omvangrijke herstelwerkzaamheden geleid maar op dit moment is het complex (weer) open voor het publiek.



In Solo (thans Surakarta), beroemd vanwege de vele batikateliers, bezochten we het keizerlijke paleis Istana Mangkunegaran. Ook een Kraton (paleis van de sultan) bevindt zich hier, maar is na een brand in 1985 een groot deel van zijn allure verloren en bevond zich in verval staat waardoor een bezoek achterwege bleef. Een *eyecatcher* was de vitrine met de hoge Nederlandse Koninklijke Onderscheiding Grootkruis in de Orde van Oranje-Nassau, toegekend op 23 augustus 1971 aan Sri Sultan Hamengku Buwono IX.



Om ook aandacht te schenken aan het culturele aspect, hebben we 's-avonds een opvoering d.m.v. dans en muziek van een op Java bekend poëtisch heldendicht bijgewoond.



Prachtig uitgevoerd door Javaanse danseressen en stoere dansers in kleurrijke kledij en begeleid door muziek van traditionele instrumenten. Maar wat voel je je als Nederlandse toeschouwer toch lomp als je de sierlijke en subtiele bewegingen ziet die alle een specifieke betekenis hebben !

Onderweg naar de verschillende bezienswaardigheden, genoten wij van de overweldigende natuur en de adembenemende landschappen. De foto's tonen maar een fractie van al het moois dat Java te bieden heeft. Een selectie:



Landschap omg. Magelang



Dieng plateau omg. Wonosobo (1)



Dieng plateau omg. Wonosobo (2)



de haven van Surabaya



de vulkaan Bromo (Oost Java).

Er moest onderweg uiteraard ook worden gegeten en gedronken ! Niet alleen in restaurants maar ook fruit en lekkernijen gekocht op een passar



en bij de talloze mobiele eettentjes.



Dat de hygiëne niet altijd voldeed aan de Nederlandse standaard, hebben we voor lief genomen. Buikklachten vroeger of later horen er nu eenmaal bij om weerstand op te bouwen !

We hebben niet alleen geconsumeerd maar ons ook verdiept in hoe ingrediënten worden geteeld en verwerkt tot voedsel.

Voor het basisvoedsel **rijst** hebben wij ons (via een tolk) door rijstpluksters laten uitleggen hoe deze wordt verbouwd en geoogst.



Wat er gebeurt op een theeplantage en hoe de geplukte blaadjes verder worden verwerkt tot de basisgrondstof voor **thee**, hadden we al in de omgeving van de Puncak pas gezien bij een bezoek aan een theefabriek. Heel stoffig maar ook leerzaam en sinds de uitleg hadden wij meer waardering voor een geurig kopje thee.



Interessant was ook te zien hoe **kroepoek** wordt gemaakt met relatief eenvoudige middelen.



Zo wordt de kroepoek enige tijd gedroogd in de open lucht door de “koperen ploert”.

Wordt vervolgd.

Leen Noordzij

TERUG NAAR MADOERA (deel 3 en slot)

"Wij droegen de Madoerezen over aan Java"

De bataljonscommandant en de wali negara bereiden de overgang voor

Begin december 1949 kwamen duidelijke instructies van het hoofdkwartier in Batavia, dat vader in nauw overleg met de wali negara moest streven naar een benoeming van Madoerese officieren (opgeleid aan het Opleidingscentrum Officieren in Bandung) als nieuwe commandant en plaatsvervanger bij de overgang naar de Republiek Indonesië: dat zou goed zijn voor het vertrouwen van de nationalistische militie vrijwilligers en bijdragen aan de orde en rust op het eiland.

Zijn charisma en kennis van de taal en de adat vergemakkelijkten het verwerven van vertrouwen van de wali negara R.A.A. Tjakraningrad.

Hij stond in deze periode tussen twee vuren: het belang van Madoera en de Madoerezen behartigen en tegelijk het vertrouwen van de nieuwe machthebbers van de Republiek Indonesië winnen. Na het nodige overleg tussen vader en de wali negara enerzijds en vader en de KNIL leiding in Soerabaja anderzijds, werden twee Madoerese luitenants voorbereid op een benoeming en promotie: eerst tot kapitein en later tot overste en majoor. In goed overleg werden de commandanten van de vijf compagnieën aangewezen, alleen de eerste compagnie had een plaatsvervangend commandant.



Haven van Kamal met aanlegsteiger (tijdens ons bezoek in april 1999)

In deze periode stond ook de opheffing van het KNIL voor de deur en de militairen konden kiezen tussen overgang naar de strijdkrachten van de Republiek Indonesia Serikat, overgang naar de KL met mogelijk een terugstelling in rang of ontslag uit de militaire dienst.

Een rondschrijven van het Ministerie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen, Afdeling Militair Personeel werd in april 1950 gestuurd naar alle KNIL militairen. Daarin werden de overgangsbepalingen verduidelijkt van KNIL naar APRIS van Indonesische zijde. Dit was vervat in een noodwet, ondertekend door Soekarno en vertaald in het Nederlands. Van Nederlandse zijde was de ondertekening door de Staatssecretaris van Oorlog. KNIL personeel kon met behoud van rang een contract van drie jaar krijgen: dat werd opgenomen in het ministerieel rondschrijven en bekendgemaakt bij alle KNIL militairen. Veel militairen met Molukse en Madoerese achtergrond twijfelden aanvankelijk over te gaan naar de TNI omdat ze niet zeker waren dat ze op Madoera mochten blijven.

In de eindfase van het KNIL kozen 30.000 man voor de overgang naar de Indonesische kant, waardoor 100.000 Javaanse vrijwilligers huiswaarts werden gezonden. Vader kreeg een kolonelfunctie aangeboden als hij naar de TNI zou overgaan. Het was echter duidelijk dat langer blijven in de jonge Republiek Indonesië een onzekere omgeving zou betekenen voor de opvoeding van drie zoons. Daarom koos Han de minst ongunstige van de opties, overgang naar de KL waardoor hij werd teruggezet in rang van majoor.

Een onzekere tijd begint

De opheffing van het KNIL en het naderende vertrek van de Nederlandse troepen uit de nieuwe republiek werd tastbaar door aanwijzingen van de Nederlandse troepencommandant Oost-Java om de "gecontroleerde goederen", voertuigen en wapens te inventariseren en registreren voor overdracht aan de APRIS. Voor 7 januari 1948 moest de opgave bij de Adjudant Kwartiermeester worden ingediend. Ook werd een lijst van personeel per rang, per kantonement en kampement opgemaakt, verdeeld in Nederlandse en Indonesische militairen. In deze periode, waarin er nauwelijks buiten de tangsi werd opgetreden, lagen verslapping van discipline en tropenhygiëne op de loer. Daarom werden dwingende orders verstrekt aan de ondercommandanten om de troep actief en alert te houden.



V.l.n.r. bestuursambtenaar van Madoera, commandant van de tangsi en Maarten de Jongh Swemer (tijdens ons bezoek in april 1999)

De wapens werden tot de overdracht op enkele punten veilig opgeslagen maar in feite werden daardoor de tjakra's (Madoerese militie vrijwilligers) ontwapend. Voor hen werd een veiliger tijdelijk onderkomen gevonden in gebouwen en barakken van het zoutwinningsbedrijf te Kalianget op basis van een overeenkomst tussen overste de Jongh Swemer en het hoofd van de zoutwinning, J S. Friederich.

Veel van de tjakra's (plm 550 van de ongeveer 800 man) kozen voor het APRIS leger onder Republikeins gezag: voor deze hulpkorpsen bestonden geen sociale regelingen, die er wel waren voor de KNIL-militairen.

In deze onzekere overgangstijd zag vader aankomen, dat hij op een gegeven moment niet meer zou kunnen instaan voor de veiligheid van zijn gezin. Hij stuurde ons daarom op 19 januari 1950 met de ss "Dorsetshire", een schip gecharterd van de Britten, terug naar Holland waar we in februari aankwamen.

Overdracht van gezag en militie aan Java

Intussen gingen de activiteiten die moesten leiden naar de overdracht van Madoera en het bataljon voort en om op de hoogte te blijven van de situatie bij de ondercommando's buitenposten ging een contactcommissie onder leiding van overste de Jongh Swemer op ronde. Van de nieuwe organisatie waren aanwezig maj Mochtar, kapitein Ino Kartapati, kapitein Sapia en de heer Suleika.

Begin februari 1950 was het territoriaal commando over Madoera overgegaan naar majoor Slamet Ali Junus die in overleg met vader een systeem had ontwikkeld om passen te verstrekken aan KNIL-, KL- en marinepersoneel om alleen of in convooien veilig buiten hun standplaatsen te reizen en om controleposten van het territoriaal commando te kunnen passeren.

Op 5 april 1950 ging een bataljon tjakra's te Sumenep op Madoera over naar de APRIS. De Nederlandse troepencommandant in Oost-Java, generaal-majoor J.A. Scheffelaar, stelde de 710 man onder commando van de militaire Gouverneur van Oost-Java, kolonel Sungkono, waarbij de generaal een passende toespraak hield. Vader vertrok uiteindelijk pas 5 juni 1950 met het ms "Empire Brent" naar Holland. Zijn geboorteland heeft hij nooit meer teruggezien. Onno en ik wel.



Huidige en 'oude' bewoner van het huis (tijdens ons bezoek in april 1999)

Een weerzien met Madoera

Mijn broer Onno was in 1990 op zijn reis naar de plaatsen van zijn jeugd, op zijn reisgedeelte door Java, aangekomen in Soerabaja. Er was een veerdienst in bedrijf tussen die havenstad en Kamal op Madoera. Straat Madoera was ontdaan van alle scheepswrakken en er was nu gewoon scheepvaartverkeer. Zoals overal in de archipel voeren er ook kleine vissersprauwen die waren beschilderd met een oog op de boeg en een zeil en vlerken met drijvers aan beide zijden op het water. Met een bus reed hij de bekende route langs een verwaarloosd overgroeid spoorlijntje en langs het bos dat hij zich nog van het schietincident herinnerde, naar Bangkalan waar ons gezin zo fijn had gewoond. Er was nauwelijks toerisme en er was niet veel veranderd aan de alun-alun waar ons huis aan lag. Alleen stond er nu aan de korte zijde een enorme moskee. De meeste vrouwen liepen hier rond met hoofddoeken en gekleed volgens islamitische voorschriften. Sarong en kebaja waren nauwelijks meer in het straatbeeld. Het eiland was duidelijk islamitischer geworden met zelfs posters van Saddam Hoessein van Irak, het geweer in de hand en de kolf op de heup gehangen.

Ons huis van vroeger stond er nog, in een rijtje van mooie vrijstaande goed onderhouden woningen met puntige rode pannendaken. Hij wandelde de oprit op en werd meteen aangehouden door een bewaker, die hem zei na het middagdutje van de commandant die daar woonde, nog eens langs te komen. De bewaker, eerst nog in kaki shirt en sarong, was nu in uniform gekleed. Hij liet kortaf weten, dat de commandant geen behoefte had hem te spreken en ook mocht hij het huis niet in.

Terug naar Madoera

In maart en april 1999 maakten mijn echtgenote Trudy en ik, samen met nog twee echtparen met Indische roots, een herinneringsreis door Java en Bali. Telkens verbleven we ergens waar een van de stellen ons rondleidde en vertelde van hun leven destijds op Java. Op mijn voorstel werd een "*shopping day*" in Soerabaja omgezet in een dagtrip naar Madoera. Van diverse bladzijden van ons Indische familiefotoalbum had ik fotokopieën gemaakt waarmee ik het gezelschap op mijn beurt wat kon vertellen over mijn jeugdherinneringen.

In de ochtend van woensdag 19 april gingen we op de pont die ons naar Kamal bracht. Een asfaltweg leidde naar Bangkalan. De bosschages links van de weg waren vrijwel helemaal verdwenen en ook van het spoorlijntje was niets meer te zien; rechts keken we uit over uitgestrekte sawah's. In mijn herinnering rook ik nog de geur van openspringende kapok peulen aan de bomen langs de weg.

In Bangkalan reden we om de alun-alun, bekend om de stierenrennen die daar jaarlijks worden gehouden en de pasar malam die dan wordt gehouden, de belangrijkste trekpleister van het eiland. Het busje stopte bij de tangsi (kazerne), waar de wacht die Hollanders met enig argwaan bekeek.

Onze Indo gids, Ron Pikal, die zijn Nederlanderschap had verruild voor het Indonesische staatsburgerschap ging met mij naar de wacht en meteen kwam de wachtcommandant. Ron vertelde dat ik een kolonel was van het Nederlandse leger en dat mijn vader de laatste commandant van Madoera was geweest en vroeg of we de commandant mochten spreken. Dat werd toegestaan en even later liepen we door de tangsi, begeleid door de sergeant van de wacht.



Achterkant woning met v.l.n.r. Trudy (echtgenote van Maarten), Ron (onze gids), de commandant van de tangsi en de huidige bewoner van het huis (tijdens ons bezoek in april 1999)

Trudy en ik werden toegelaten bij de commandant in zijn ruime bureau. Er was een bezoeker aanwezig, die ook wel interesse had in die Hollanders. Ik toonde hen de foto's uit de 1948-1950 periode met diverse militaire parades en wees aan wie mijn vader was. De commandant was meteen vol interesse want hij herkende de wali negara. Ook zijn gast was vol belangstelling voor de foto's van toen. Nu hield ik even de adem in: hoe zouden deze Indonesiërs terugkijken naar die periode van dekolonisatie, tegenover de laatste Nederlandse commandant en de wali negara? Gelukkig bleek meteen, dat ook van de Indonesische kant deze charismatische R.A.A. Tjakraningrad de overgang goed had begeleid.

De commandant stond op en vroeg of ik morgen met hem en zijn gast, die de civiele bestuursambtenaar van Madoera bleek te zijn, een krans wilde leggen op het eregraf van de wali negara in Soemenep, de hoofdstad van Madoera. Ik blikte even naar Ron, die de ogen neersloeg en ik begreep het. Met vele excuses maakte ik met taalhulp van Ron duidelijk dat dit een grote eer zou zijn maar we helaas met een groep in een strak reisschema zaten. Ron lichtte dat nog verder toe. Ter herinnering en als dank gaf ik de commandant de bladen met foto's van toen.

De bezoeker vertelde ons dat het huis waar wij hadden gewoond, nu door hem werd bewoond. We mochten met hem mee om zijn huis te zien. Zo volgden we hem in de hete tropenzon. De bestuurder liet me toe foto's te maken van de buitenkant, de voorkant, de achterkant met tuin en de rij 'goedangs'. Het was nog onveranderd en alles was in perfecte staat van onderhoud. Naar binnen mochten we niet, maar ik was allang blij dat ik zoveel mocht zien. Vol emoties dankte ik de bestuurder en nam afscheid van hem en de commandant.

De hele weg terug naar Kamal en naar Soerabaja was ik vol herinneringen en emoties die ik met het gezelschap deelde. Het was heerlijk om in het winkelcentrum in Soerabaja af te koelen en een ijsje in Zangrandi besloot deze onvergetelijke dag: terug naar Madoera.

Wel en Wee van 42 AAT

42e Brigade Transportcompagnie in Nederland en Nederlands-Indië

Deel 22

Ontruiming Oost-Java nabij

Verplaatsingen van troepen zijn nu aan de orde van de dag. Het gebied dat onder gezag van de Nederlandse troepen stond, wordt kleiner en deel voor deel overgedragen aan de Indonesische krijgsmacht. Ook in het rayon Malang neemt de troepensterkte af. Voor 1 juli 1950 moet het territorium Oost-Java door KL en KNIL ontruimd zijn. In zijn al eerder in dit verhaal opgenomen verslag maakt luitenant Colijn melding van de troepenonderdelen die hij met zijn voertuigen vervoerde naar Soerabaja waar hij "al heel wat schepen met troepen heeft afgeduwd". De vermindering van krijgsmachtonderdelen heeft ook zijn invloed op de verzorgende eenheden. Het aantal klanten van Verzorging 42 in Malang neemt af. Maar ook bij de staf A-Divisie in Soerabaja verdwijnen functionarissen. De divisiecommandant, generaal-majoor Baay, vertrekt. Ook onze Divisie Verplegings- en Transportofficier (de hogere baas van onze compagnie, luitenant-kolonel D. Coumou) gaat terug naar Nederland. Hij wordt opgevolgd door majoor KNIL Van Poeteren en na diens vertrek door reserve kapitein KL J.C. van de Tak, die tot dan Hoofd Kantoor Verpleging was. Hij zal later weer de functie overdragen aan reserve eerste-luitenant J.J. Zwaan. Ook op de kantoren die onder de DVTO vallen, zijn al geruime tijd door vertrek van functionarissen vacatures ontstaan die moeten worden ingevuld. Ik krijg op 3 maart 1950 -na ruim zes maanden Malang- opdracht de aanvullingsplaats in Malang over te dragen aan sergeant-majoor J.W.H. Wagenaar die van buiten de compagnie is aangetrokken. Het vertrek viel mij niet mee. Afscheid te moeten nemen van de club waarmee ik een jaar lang had opgetrokken en die zulke goede bekenden van mij waren geworden. Afscheid ook van het paardenpeloton met zijn vriendelijke leiding, zijn KNIL'ers en de gewillige en trouwe paardjes waarmee we zoveel plezier hadden gehad. Het deed mij pijn mijn "Witvoet" achter te moeten laten. Ik had opdracht gekregen me te melden bij de staf A-divisie waar ik als opvolgend Hoofd Kantoor Verpleging zal gaan functioneren. Een nieuwe baan, maar ik 'blijf in onderhoud bij 42 AAT' en neem mijn intrek in de 'mess' van de compagnie, nu gevestigd in Palmenlaan 42 in Soerabaja waarheen half augustus was verhuisd omdat het gebouw in de HBS-sstraat ontruimd moest worden. Ik kom weer te wonen bij mijn oud-collega's van de compagniestaf. Daar tref ik ook luitenant Colijn, die kort daarvoor eveneens uit het rayon Malang is vertrokken. Zijn detachement in Singosari op het vliegveld "Schiphol" is beëindigd, zijn mannen (afkomstig van 32 AAT) gaan repatriëren. Hij schrijft er later over: "Zaterdag 11 maart vertrekt mijn peloton met de 'Ophir' naar Batavia, teneinde vandaar enkele dagen (of weken ?) later met een andere schuit naar Holland te repatriëren. Dinsdag 28 februari lever ik mijn laatste voertuig in bij de compagnie te Soerabaja. Mijn oude A-peloton krijgt al de nieuwe Chevrolets (Load master) en kan dus haar oude Chevrolets weer gaan inleveren bij de MTD". Ook luitenant Colijn krijgt een nieuwe functie, o.a. het behandelen van de verkeersongevallen in de compagnie. Daarnaast krijgt hij ook de zorg voor de verpleging van de compagnie toebedeeld.

Samenwerken met de TNI

Het werk op het kantoor Verpleging is een staffunctie met regelmatige werktijden overdag. Hoewel er door de constante troepenbewegingen en de daarbij aan te passen bevoorrading genoeg werk aan de winkel is, vind ik het al gauw een wat te rustig baantje. Ik mis het dynamische werk bij de aanvullingsplaats en de omgang daar met de mensen en de troep(en). Na verloop van tijd krijg ik ook de taak om een officier van de TNI wegwijs te maken in het verzorgingswerk. Het is een aardige, vriendelijke en beschaafde eerste-luitenant, die uitstekend Nederlands spreekt. Een van onze werkzaamheden is het doorworstelen van overdrachtsformulieren waarop voertuigen en ander materieel aan de TNI zijn vermeld. Ze waren -als ik me mij goed herinner- opgemaakt in achtvoud en werden daarna door ons beiden van een akkoordverklaring voorzien. Aan de hand van de formulieren zou later een verrekening tussen de Nederlandse en de Indonesische regeringen plaatsvinden voor de overgedragen waarden. Ik ben er nooit achter gekomen wat daarvan terecht is gekomen.



Onderofficieren in OO-mess tegenover de Gubengkazerne

Spannende tijd voor 42 AAT

Voor onze Indiëcompagnie 42 AAT was inmiddels de tijd voor vertrek naar Nederland met rasse schreden naderbij gekomen. De compagnie huist begin mei nog in de Gubengkazerne. De aftocht zal -zoals voor de meeste troepen- via Batavia gebeuren. Maar voor het zover is wacht nog een spannende tijd met allerlei zenuwslopende gebeurtenissen. Tal van geruchten doen de ronde. Er wordt verteld dat 42 AAT al in juli in Holland zal zijn. Dan weer dat de compagnie voor onbepaalde tijd naar Nieuw-Guinea zal vertrekken. En dat in Batavia nog zeker een hele maand moet worden gewacht voordat de thuisreis kan beginnen. Dan komt plotseling het bericht dat 42 AAT het Gubeng-kampement op zeer korte termijn moet ontruimen om plaats te maken voor de TNI. De Nederlandse Rayoncommandant, generaal Scheffelaar, kan er niets tegenin brengen.

De TNI-commandant Sungkono heeft het voor het zeggen. Kort voor het verwachte vertrek uit Oost-Java moet de compagnie dus nog een keer verhuizen. Het nieuwe onderkomen wordt een kampement aan de Endehkade op Perak. De omstandigheden zijn er een stuk primitiever. Al half mei is de verplaatsing voltooid.

Vertrek weer opgeschort

De verplaatsing naar Batavia laat echter nog enige tijd op zich wachten. In verband met de vertraging in de afvoer van KNIL-troepen door de onrustige toestanden op Ambon, Menado en Makassar, wordt de repatriëring van de 42^e Brigade opgeschort. Mede door deze vertraging in de KNIL afvloeiing zijn de transportproblemen in Oost-Java van dien aard dat 42 AAT voorlopig nog niet in zijn geheel naar West-Java kan gaan. Maar aangezien men ook in West-Java behoefte heeft aan transport, wordt het B-peloton van 42 AAT overgeplaatst naar West-Java. Op 20 juni vertrekt het peloton met de KPM-stomer Merak naar de nieuwe bestemming. Detachementscommandant over de ongeveer zestig man sterke groep is luitenant Colijn.

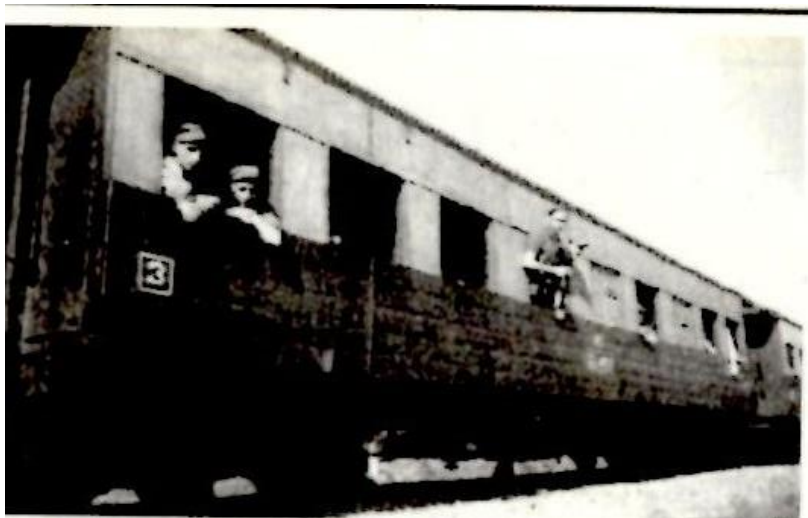
De compagnie verlaat Oost-Java

Al enkele weken later vertrekt de achtergebleven compagnie in zijn geheel naar West-Java. In een brief van 5 juli 1950 aan luitenant Colijn kondigt compagniescommandant kapitein De Boer onder meer de komst van 42 AAT aan. “De compagnie vertrekt in twee ploegen per trein naar Djakarta en wel op 9 en 10 juli a.s. De eerste ploeg (staf- en werkplaatspeloton) komt maandag 10 juli ’s avonds in Djakarta aan, de tweede ploeg dinsdagavond. Ik verzoek u alvast de legering en de voeding voor de compagnie te regelen. Aan de hand van bijgaande personeelsspecificatie kunt u een voorlopige indeling maken. Ikzelf vertrek zaterdag a.s. per vliegtuig naar Djakarta”.

De treinreis werd in twee etappes afgelegd met een overnachting in Semarang.

Noot:

In dit artikel worden de namen Batavia en Djakarta door elkaar gebruikt. Formeel was de naam van de stad tot 1942 Batavia. Vanaf 1942 is de stad bekend onder de naam Djakarta.



De reis naar Djakarta ging per trein



Onderweg even de benen strekken

Het vertrek van de compagnie uit Oost-Java betekende voor mij overigens niet dat ik tegelijk met 42 AAT uit Oost-Java zou vertrekken. Het werk bij de Territoriale Staf Oost-Java zou mij nog enige tijd vasthouden. Maar wanneer 42 AAT naar Nederland vertrekt, zal ik vrijwel gelijktijdig (hetzij met de compagnie of op eigen gelegenheid) repatriëren. Enkele dagen voordat de compagnie uit Soerabaja vertrok, heb ik dus afscheid genomen van de collega's en de compagnie en hen later bij hun vertrek vanaf het spoorperron uitgezwaaid. Ik was als enige 42 AAT'er nog over in Oost-Java.

De laatste periode op Oost-Java

Het was een tijd van veel vertrekkenden en dus ook van vaak afscheid nemen. Er was een voortdurende uittocht van functionarissen waarvan de tijd erop zat. Maar ook hele krijgsmachtonderdelen verlieten Indië. Dat was dan meestal aanleiding voor een bescheiden of wat groter afscheidsfeest(je). Zo'n groter afscheid was toen de Marine Luchtvaartdienst vertrok. Een grote hangar op Marine Vliegveld Morokrembangan was op 24 augustus 1950 tot feestzaal ingericht. Op de achtergrond stonden enkele Catalina-watervliegtuigen opgesteld.

42 AAT aan het werk in Batavia

Dat de compagnie na aankomst in Djakarta al zeer spoedig zou repatriëren, bleek voorlopig een illusie. Na aankomst in Djakarta werden we direct naar Djatinegara vervoerd waar we in een mooie kazerne gelegerd werden met goede voorzieningen en knappe onderkomens. Al snel kregen we te horen dat we nog niet zouden thuisvaren, maar dat we weer een wagenpark moesten overnemen, zoals ook gebeurde. Al snel was de compagnie weer aan het werk.



In Batavia kreeg de compagnie weer een wagenpark

Henk van den Berg



Havelte -30 september 2021- herdenking Regiment Infanterie Prins Johan Willem Friso

In plaats van een reünie van Indiëgangers van het 1^e, 9^e en 12^e Regiment Infanterie was er op donderdag 30 september jl. een herdenking op de Johannes Postkazerne in Havelte.

Na de ontvangst in het KEK-gebouw verplaatsten de genodigden zich te voet en met voertuigen naar de monumenten. Dikke dekens lagen klaar om de oude ledematen een beetje te beschermen tegen de harde, koude wind.

Twee ‘stengun-soldaten’ stonden opgesteld in camouflage zoals dat in Nederlands-Indië vaker voorkwam. Met het wapen ‘in de aanslag’, zonder gezichtsuitdrukking, de wacht houdend.

”Voor de herdenking van vandaag is de eerste keer dat we dit op deze wijze doen, het is de voortzetting van de Indië-reünie”, zo begon luitenant-kolonel Maikel Vrenken, Commandant van 44 Pantserinfanteriebataljon. “De populatie van Indië veteranen wordt steeds kleiner, waardoor de behoefte ontstond om in een nieuwe opzet te blijven herdenken.

Het 1e Regiment Infanterie zat in Drenthe, het 9e bestond voornamelijk uit Friezen en de 12^e vooral uit Groningers. Het is daardoor echt een herdenking van ons regiment en de band met Noord-Nederland”, legde Vrenken uit.

De plaquette van 1-1 R.I. was reeds verplaatst van de gevel van “De Brammert” op het terrein van de Johan Willem Frisokazerne in Assen (vanwaar destijds werd uitgezonden) naar de Johannes Postkazerne te Havelte. De plaquettes 3-1 RI, 4-1 RI, 5-1 RI, 1-12 RI, 3-12 RI en 403 BI volgden in 2021. Het was, op de harde wind na, stil bij het dodenappel. Per regiment en bataljon werden zeer stijlvol de namen genoemd van de vele achtergebleven sobats.



Voor het eerst waren, naast het selecte groepje veteranen, ook andere genodigden aanwezig. Gedeputeerde Cees Bijl vertelde het verhaal van zijn eigen schoonvader uit Nieuw-Buinen die na de Tweede Wereldoorlog vertrok naar Nederlands-Indië. “Militairen kregen de opdracht mee de orde en de rust te herstellen.

Binnen veertien dagen werd hem de ernst duidelijk toen hij twee kameraden verloor in een hinderlaag” vertelde Bijl.

”Gisteren werd een motie om meer erkenning uit te spreken voor veteranen Provinciale Statenbreed aangenomen”. De heer Bijl speelde daar meteen op in. "Er zijn veel mensen die deze waardering verdienen. Beroepen die nodig zijn om onze maatschappij draaiende te houden. Maar het verschil met u, de militair, is dat u wordt uitgezonden over de hele wereld. Ik denk dat we niet genoeg kunnen benadrukken dat wat je aan de soldaten vraagt om je leven in de waagschaal te stellen, het hoogste offer is wat je van mensen kunt vragen. Een Nieuw-Guineaveteraan vertelde mij zoeven een aansteker met inscriptie te hebben ontvangen bij terugkeer in Nederland. Wij denken nu aan iets anders”.

Ongeveer dertig leerlingen van groep acht van “de Bosrank” in Havelte vormden een belangrijk onderdeel van de ceremonie. Zij droegen foto’s van uitgezonden militairen of van een grafsteen op een van de Erevelden. Tijdens een les op school was de geschiedenis van Nederlands-Indië uitgelegd, zij moeten immers de verhalen van de veteranen doorgeven.



Na het leggen van de krans namens het Regiment Infanterie Prins Johan Willem Friso door de regimentscommandant en zijn adjudant volgde de taptoe, een minuut stilte en het Wilhelmus. Meerdere kransen volgden o.a. namens de Provincie Drenthe, de gemeenten Steenwijkerland en Westerveld en scholen in die gemeenten. Veteranen en familie werden aansluitend uitgenodigd voor een defilé langs de plaquettes.

Ook het bezoek aan de Historische Collectie van het Regiment was zeer de moeite waard. De geschiedenis van het regiment tot en met de laatste vredesmissies zijn met veel afbeeldingen, maquettes en (soms historische) voorwerpen, overzichtelijk te volgen.

Er werd afscheid genomen. In een strakke wind en een lichte regen verplaatsten de ruim zestig aanwezigen zich naar hun voertuigen om weer huiswaarts te keren.

J. Krikke, VOMI-Binnenland

SLOTBIJEENKOMST VOMI NL

Op 31 december 2020, iets meer dan 35 jaar na de oprichting (23 oktober 1985), is VOMI NL feitelijk opgehouden te bestaan. Daarom was op 21 oktober 2020 een gecombineerde slotbijeenkomst en lustrumviering voorzien.

Door de toen geldende Corona maatregelen van de Overheid kon deze bijeenkomst helaas geen doorgang vinden. Wel is toen besloten om, als versoepelde maatregelen dit zouden toelaten, alsnog een bescheiden slotbijeenkomst met een reüniekarakter voor de besturen van de VOMI lidverenigingen en enkele genodigden te organiseren. Deze bijeenkomst heeft inmiddels op 5 oktober 2021 in Bronbeek plaats gevonden. Hierna volgt verslag van deze bijeenkomst.

Aangezien er door Corona in 2020 geen statutair voorgeschreven Algemene Ledenvergadering (ALV) kon plaatsvinden, bood deze slotbijeenkomst een goede gelegenheid om (na de ontvangst met koffie en spekkoeke) alsnog met een summiere ALV aan te vangen.



Oud- voorzitter L. Noordzij opende de ALV met alle ca. 40 aanwezigen welkom te heten. Hij informeert de vergadering over de 11 afmeldingen die de oud- secretaris had ontvangen. Daarna werden met een minuut stilte alle overleden sobats herdacht. Oud- tweede penningmeester P. Bergman gaf vervolgens een overzicht van de financiële stand van zaken, zowel van het boekjaar 2020 als per 5 oktober 2021. De kascommissie rapporteerde aan de vergadering haar bevindingen en zowel de administratie als het gevoerde financiële beleid bleken in orde. Reden om zowel de penningmeester als het oud- bestuur VOMI NL decharge te verlenen. De voorzitter informeerde de aanwezigen over het uitschrijven van VOMI NL bij de Kamer van Koophandel. Dit was om verschillende redenen nog niet geschied. Aangezien het nog maar kort tijd is tot 23 oktober 2021, werd besloten om VOMI NL per die datum uit te schrijven. Dan heeft de vereniging als rechtspersoon precies 36 jaar bestaan. De voorzitter besloot het ALV- deel met het informeren van de vergadering over de stand van zaken van het lopende dekolonisatie onderzoek. Van de rondvraag werd door de aanwezigen geen gebruik gemaakt.



Bronbeek (hoofdgebouw), bakermat van de VOMI

In het tweede deel van de slotbijeenkomst keek de oud- voorzitter in zijn toespraak terug op verleden, heden en toekomst van VOMI. Hierna volgt een verkorte versie van deze toespraak.

Ontstaan

Met golven kwamen Indië- en in mindere mate Nieuw-Guinea veteranen negatief in het nieuws en dat is tot op de dag van vandaag nog steeds zo. Toen er eind jaren '70/ begin jaren '80 weer sprake was van zo'n negatieve publiciteitsgolf (bijv. de beschuldigingen van Hueting en de boeken van Lou de Jong) en de overheid er voor koos om daar nauwelijks op te reageren en daarmee de Indië veteranen in de kou liet staan, was de maat vol bij een aantal

Indië gangers. Zij zochten de publiciteit om een tegengeluid te laten horen. Aanvankelijk slaagden zij daar niet in omdat de media niet wilden meewerken. Uiteindelijk kreeg men spreektijd in het programma “Sprekershoek” van de NOS en kort daarna bij de TROS in het programma “Voor een gulden per dag” van Jan Aagten. Daarna volgde meer media aandacht voor de andere kant van de medaille en deze leidde tot zoveel adhesie betuigingen van oud-Indië gangers dat het initiatief werd genomen om een vereniging voor deze veteranen op te richten. Na het nodige voorbereidende werk passeerden op 23 oktober 1985 de statuten bij de notaris en was VOMI een feit.

Doelstellingen van deze vereniging waren het behartigen van ideële, materiële en immateriële belangen van oud militairen Indië en Nieuw- Guinea gangers en van de weduwen en wezen van de omgekomen sobats. Verder het stimuleren van de onderlinge saamhorigheid, het herdenken van omgekomen sobats en het bieden van een sociaal vangnet aan veteranen en nabestaanden die hier behoefte aan hebben.

Groei

De vereniging groeide voorspoedig. Waren er eind 1985 al 400 leden, op de top eind 2003 waren er dat ruim 11.000 en daarmee was VOMI toen met voorsprong de grootste veteranenvereniging van Nederland (met overigens ook honderden leden in het buitenland). Maar net als veel nieuwe organisaties die snel groeien, kreeg ook VOMI te maken met onenigheid, ruzie en afsplitsing. Zo was er in 1988 een conflict, 5 afdelingen vonden dat het hoofdbestuur te autoritair optrad en zij te weinig autonomie en zeggenschap hadden. Pogingen om de eenheid binnen de vereniging te bewaren faalden waarna de 5 afdelingen zich afsplitsten en de latere Federatie van Verenigingen van Indië Militairen (FIM) oprichtten. Ondanks latere pogingen om de breuk te lijmen, bleef de FIM zelfstandig tot de opheffing in 2018.

Anderzijds hebben in de loop van de tijd twee verenigingen pogingen gedaan om VOMI in te lijven binnen hun gelederen. Dat betrof de Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en diensslachtoffers (BNMO) en de Bond van Wapenbroeders (BvW). Op het gebied van zorg was er veel overeenkomst tussen VOMI en de BNMO maar de andere doelstellingen waren te verschillend om tot een fusie te komen. Gesprekken met de BvW leidden wel tot nauwere samenwerking zoals het gezamenlijke blad SOBAT / Wapenbroeders, maar inlijving bij de BvW als identiteitsgroep was echt een brug te ver.

Neergang

Regeren is vooruitzien. Ondanks dat VOMI qua ledental en ontplooiende activiteiten bloeide, groeide eind jaren '90 de behoefte aan beleid voor de volgende decennia. Immers de meeste leden waren toen zo'n 75 jaar en het besef groeide dat het een kwestie van tijd was dat de continuïteit een serieus zorgpunt zou worden. Op basis van door een werkgroep en een commissie uitgebrachte adviezen werd uiteindelijk in 2003 door een meerderheid van de leden gekozen voor een “niet- uitsterfscenario”. Deze keuze had verschillende consequenties zoals een nieuwe naam en het openstellen van de vereniging voor oud- verzetsmensen, oud-militairen, verwanten en sympathisanten, kortom in feite voor iedereen. Zo hoopte men het ledental op peil te houden of zelfs op te hogen. Alle wijzigingen leidden tot een statutenwijziging en na het passeren bij de notaris in september 2003 was VOMI Nederland een feit.



Het beoogde succes bleef echter in de praktijk uit. Wervingsacties bleken vruchteloos waardoor het ledental gestaag afnam in plaats van te groeien. Jongere veteranen hadden keuze genoeg om lid te worden van de vele veteranenverenigingen die werden opgericht door regimenten en korpsen, onder de vlag waarvan zij één of meerdere keren op uitzending waren geweest. Toch een uitsterfscenario werd zodoende realiteit. Wel kon nog op grootse wijze het 25-jarig jubileum in AHOY in Rotterdam worden gevierd door samenwerking met de Nationale Taptoe en het VFONDS en ook het 6^e lustrum in 2015 is niet onopgemerkt voorbij gegaan.



Einde

De gevorderde leeftijd van de leden, de daarmee gepaard gaande afnemende mobiliteit en het sterk geslonken ledental (eind 2020 minder dan 1.000) leidde er in 2016 reeds toe om na te denken over het tijdstip van opheffing. Richtpunt werd eind 2018 maar de leden met een gemiddelde leeftijd van toen 93 jaar bleken nog zo fit dat dit verschoof via 2019 naar eind 2020. Met instemming van de leden is VOMI Nederland dan toch op 31 december 2020 feitelijk opgehouden te bestaan.

Terugblik

Na een bestaan van (bijna) 36 jaar rijst als vanzelf de vraag of de vereniging door de jaren heen aan al haar doelstellingen heeft beantwoord.

Zeker is dat materiële en immateriële hulpverlening altijd veel aandacht heeft gekregen. Een netwerk van hulpverleners van de Sociale Commissies, bestuursleden en leden van de lidverenigingen stonden garant voor (kameraadschappelijke) ondersteuning van leden, relaties en nabestaanden. Weinig verenigingen, wellicht alleen de BNMO en de Bond Oud-Stoters en Stoters (BOSS), liepen evenals de VOMI ver vooruit op de in 2012 door het Veteranen Platform (VP) ingestelde organisatie voor nuldelijns veteranenhulp. Ik durf zelfs te stellen dat zij daarvoor model hebben gestaan.

De oprichting van VOMI in 1985 heeft er in belangrijke mate toe geleid dat een georganiseerd verband van veteranen haar ongenoegen kon uiten naar politiek en media over tekortschietende erkenning, waardering en (na)zorg. VOMI groeide uit tot een machtsfactor die niet genegeerd kon worden en met succes kon bereiken dat zorg en aandacht voor veteranen op de politieke agenda kwamen. Dat leidde al vanaf eind jaren '80 tot verbeteringen zoals het aanstellen van een vertrouwensman Indiëgangsters (1987), het verschijnen van een drietal beleidsnota's (1989-1991), de oprichting van het VP (1989) en later het Veteranen Instituut (2000), de Nederlandse Veteranendag (2005) en de kers op de taart, de Veteranenwet en het Veteranenbesluit (2014). We mogen met tevredenheid constateren dat VOMI gedurende haar bestaan een belangrijke speler is geweest in de ontwikkelingen die na 1985 hebben geleid tot de huidige wettelijk geborgde erkenning, waardering en zorg voor alle veteranen.

Minder resultaat hadden naar mijn mening de inspanningen van VOMI om in Nederland tot een genuanceerder, positiever beeld van Indië- en Nieuw-Guinea gangsters te komen. De negatieve beeldvorming die in 1985 tot de oprichting van VOMI leidde, kwam met golven terug tot op de dag van vandaag. De laatste golf startte met de claims vanwege het door Nederlandse militairen toegepaste geweld in o.a. Rawah Gedeh, op Celebes en Sumatra. In 2012 werd een subsidie aanvraag voor een breed dekolonisatie onderzoek aanvankelijk door de Regering afgewezen. Na publicaties zoals "De brandende kampongs van Generaal Spoor" (2016) van Limpach volgde alsnog financiële steun en kon in september 2017 een vier jaar durend onderzoek starten. De resultaten hiervan worden op 17 februari 2022, vertraagd door Corona, geopenbaard.

Over dit onderzoek ging de voorzitter nader in op aspecten als de huidige tijdgeest die ongetwijfeld van invloed zal zijn op de eindresultaten en daarna een eigen onvoorspelbare dynamiek kan veroorzaken en op de te verwachten uitkomsten van het onderzoek.

Toekomst VOMI

VOMI Nederland zal op 23 oktober 2021 zowel *de facto* als *de jure* zijn opgeheven. Dat geldt echter niet voor alle lidorganisaties. VOMI Binnenland, Drenthe/Groningen en Limburg blijven nog tot tenminste eind 2022 verder functioneren. VOMI Noord-Holland en Zeeland zijn reeds per einde 2020 opgeheven terwijl VOMI Zuid-Holland en Friesland hetzelfde lot ondergaan eind 2021.

Het blad SOBAT verschijnt reeds vanaf februari 2021 alleen digitaal. Het laatste digitale nummer verschijnt in april 2022 en is bedoeld om lezers over de uitkomsten van het dekolonisatie onderzoek te informeren.

De VOMI website wordt belangeloos beheerd en nog enige tijd in de lucht gehouden door (de webmaster van) het NIM in Roermond.

Voor wat betreft de financiën van VOMI NL is het (bescheiden) batig saldo na vereffening overgeboekt naar de Stichting Steunfonds van VOMI. Dit fonds blijft de sociale commissies van nog verder functionerende lidverenigingen ondersteunen. Als er na opheffing van alle lidorganisaties nog een batig saldo resteert, zal in overleg met de besturen worden bepaald aan welk goed doel, gerelateerd aan Indië- en Nieuw- Guinea veteranen, dit wordt geschonken.



Dankwoord

In de afronding dankte de oud- voorzitter een groot aantal personen en organisaties die 36 jaar lang een succesvolle VOMI en later VOMI Nederland mogelijk hebben gemaakt.

Hij ging daarbij als eerste in op respectievelijk de leden, bestuursleden, ereleden en leden van verdienste.

Ook prees hij de verdiensten van het grote aantal onontbeerlijke ondersteuners, meer specifiek de leden van de Raad van Advies, de redactie van SOBAT, de Centrale Ledenadministratie, het website beheer, het Fonds Sociale Zorg en de Stichting Steunfonds.

Verder dankte hij de externe relaties die VOMI financieel ondersteunden, m.n. het VFONDS en verder het VP en het VI. Zonder deze gewaardeerde ondersteuning was het functioneren van de vereniging onmogelijk geweest.

Commandant Bronbeek en medewerkers werden bedankt voor het bieden van gastvrijheid voor allerlei bijeenkomsten van VOMI door de jaren heen.

Een dankwoord ging ook naar de zusterverenigingen waarmee VOMI jarenlang prettige en constructieve contacten had, te weten de BvW, FIM, BNMO, Vereniging van Nederlands Nieuw-Guinea Militairen (VNNGM) en de Unie van Nederlandse Veteranen (UNV).

Ten slotte werden de organisaties bedankt die herdenken en daarmee het betuigen van eerbied en respect aan omgekomen sobats mogelijk maken. Specifiek werden genoemd de Oorlogs Graven Stichting (OGS), het Nationaal Indië Monument (NIM) en de besturen van alle lokale, regionale en nationale (indië)monumenten waar VOMI te gast was.

Afsluiting

Alle aanwezigen werden bedankt voor hun komst naar Bronbeek. Namens de andere oud- bestuursleden dankte de oud- voorzitter alle leden en bestuursleden van de lidorganisaties voor het vertrouwen dat zij al die jaren aan het bestuur van VOMI NL, bestaande uit niet-Indiëgangers, hebben geschonken. Hopelijk is dat vertrouwen niet beschaamd, het was een grote eer om uw bestuur te zijn geweest.

De slotbijeenkomst is weliswaar met minder aanwezigen verlopen dan in 2020 gepland, maar toch kunnen we op het samenzijn van vandaag met voldoening terugkijken. Hier geldt “beter laat dan nooit” en “beter iets dan niets”. Als dank ontvingen alle aanwezigen een attentie waarbij de wens werd uitgesproken dat allen nog vele mooie, gelukkige en gezonde jaren tegemoet mogen zien.



Nadat de oud- voorzitter VOMI Nederland voor opgeheven had verklaard, werden alle aanwezigen uitgenodigd voor het apéritief en aansluitend voor de voortreffelijke Indische maaltijd waar de Kumpulan om bekend staat.





R.J. de Rijk

Schandvlek van de Staat der Nederlanden

Het vervolg

Als u behoort tot de groep lezers die geïnteresseerd is in afloop van het hierboven genoemde verhaal van de heer R.J. de Rijk, dan kan ik u het volgende berichten.

U bent nu in het bezit van Digitale SOBAT nummer 6 / december 2021. Het eerstvolgende nummer (nr. 7) verschijnt begin februari 2022 en het laatste nummer (nr. 8) van de Digitale SOBAT verschijnt dan begin april 2022. Dit allerlaatste nummer zal hoofdzakelijk bestaan uit reacties n.a.v. het verschijnen van het eindrapport m.b.t. het Breed Onderzoek (dekolonisatie onderzoek Nederlands-Indië 1945-1950).

Aanvankelijk was het de bedoeling dat de redactie in samenspraak met de heer Ed de Rijk (zoon van de auteur van het artikel, de heer R.J. de Rijk) het vervolg van het artikel in de Digitale SOBAT nummer 6 en nummer 7 -sterk ingekort- zou publiceren. Dit laatste lukt helaas niet. Wel heeft de heer Ed de Rijk al een flink deel van het vervolg van het artikel ingekort. Dit deel is bij mij in pdf aanwezig en bestaat uit 56 pagina's (incl. foto's). Dit pdf (MS KOALAS aangekomen op Ambon) is nu geplaatst op de homepage van de website van VOMI NL (www.vomi-nederland.nl) en kan daar door iedereen worden ingezien.

Het allerlaatste deel van het verhaal zal begin 2022 ook in pdf op de website van VOMI NL geplaatst worden om te worden gelezen.

Theo Rump, hoofdredacteur Digitale SOBAT

Verenigingsnieuws VOMI Zuid-Holland

Op donderdag 14 oktober kon dan toch eindelijk de -door Corona en de daarmee verband houdende beperkende maatregelen van de overheid- opgeschorte reünie-bijeenkomst van VOMI Zuid-Holland worden gehouden in de Johan de Wittzaal op de Van Ghentkazerne te Rotterdam.

Na een welkomstwoord van voorzitter Theo Rump, werd in het bijzonder welkom geheten ons Lid van Verdienste Teun van Kempen uit Oude-Tonge. Ook de aanwezigheid vandaag van oud-voorzitter van VOMI Nederland Leen Noordzij uit Elsloo (Lb) mocht zeker niet onvermeld blijven. De beide muzikanten van vandaag (Erwin Hardenberg en zijn zwager Ben Peea) werden eveneens apart begroet.

De voorzitter ging vervolgens in het kort in op de op 12 augustus jl. in Honselersdijk gehouden Algemene Ledenvergadering van VOMI Zuid-Holland. In deze vergadering moest een belangrijk besluit worden genomen. Hoelang gaan we als autonome vereniging VOMI Zuid-Holland nog door? Na een afweging van argumenten “voor” en “tegen” doorgaan, was het aan de vergadering om in deze (door middel van een stemming) een besluit te nemen. Unaniem werd door de vergadering besloten de vereniging VOMI Zuid-Holland **per 31 december 2021 te ontbinden / op te heffen**. Vervolgens werd door de ledenvergadering ook ingestemd met het advies van het bestuur over de bestemming van het na de vereffening overblijvend batig saldo.

Door dit besluit van 12 augustus jl. was het vandaag dan ook de allerlaatste bijeenkomst van VOMI Zuid-Holland.

De voorzitter stond nog kort even stil bij hoe de VOMI in Zuid-Holland vorm heeft gekregen.

Na de oprichting van VOMI NL op 23 oktober 1985, werd in 1986 de afdeling VOMI Zuid-Holland opgericht. Korte tijd daarna werd deze afdeling gesplitst in twee zelfstandige afdelingen, later omgevormd tot verenigingen, te weten: VOMI Zuid-Holland Zuid en VOMI Zuid-Holland Noord. Het totaal aantal leden van deze twee verenigingen benaderde in de loop der jaren het aantal van 2500. Door een sterke terugloop van het ledenaantal van beide verenigingen in het begin van de nieuwe eeuw, besloten beide verenigingen (met instemming van de beide ALV'n) nauwer te gaan samenwerken, dat uiteindelijk zou moeten uitmonden in het samengaan van beide verenigingen en zo te komen tot een nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland. Op 9 november 2010 kon de Akte van Oprichting van de nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland bij de notaris worden ondertekend en werden de leden van beide verenigingen (VOMI Zuid-Holland Zuid en VOMI Zuid-Holland Noord) ondergebracht in de nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland. Op 31 december 2021 wordt de vereniging VOMI Zuid-Holland ontbonden / opgeheven (zie boven).



Hoogtepunten van de VOMI in Zuid-Holland waren o.a.

- *De realisatie van bijna 50 gedenktekens voor overleden Indië militairen uit Zuid-Holland waarbij de grote persoonlijke betrokkenheid en inzet van wijlen ons Erelid en Erevoorzitter Ger de Jong van grote betekenis is geweest.*
- *De uitgave van het gedenkboek onder de naam “Monumenten en gedenktekens in de provincie Zuid-Holland voor overleden militairen in het voormalig Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea in de periode 1945-1962”. Op 21 september 2006 werd het eerste exemplaar uitgereikt aan de toenmalige Commissaris van de **Koningin** in Zuid-Holland, de heer J. Franssen. Alle leden in Noord en Zuid en belangstellenden kregen vervolgens het gedenkboek toegezonden.*
- *De mooie en gezellige bus- en boottochten met onze leden. De frequente contactmiddagen met de welbekende verlotingen.*

Afrondend sprak de voorzitter de volgende woorden:

“Ik dank u allen, u trouwe leden en trouwe bezoekers van onze verenigingsactiviteiten. U heeft de vereniging gemaakt tot wat het geworden is. Samen waren we sterk ! Ik dank eenieder ook voor het in ons gestelde vertrouwen. Wij hebben het als bestuur met veel genoeg gedaan.

Ik dank mijn bestuursleden: Ineke van Genderen, sociaal commissaris en wnd. secretaris na het overlijden (op 2 juni 2019) van Henk Mergler. Ineke is een uitstekende sociaal commissaris en secretaris. Zij weet zich prima staande te houden in deze mannenclub, Uitstekend gedaan.

Jasper Breedveld, tweede penningmeester en na het overlijden van Henk Mergler eerste penningmeester. Jasper is op een voortreffelijke en meer dan punctuele wijze opgetreden als beheerder van de gelden van de vereniging. Hulde.

William Roza sociaal commissaris en iemand die van alle markten thuis is, bovendien heeft hij ontzettend veel voor de veteranen betekend. Complimenten hiervoor.

Hoewel hij officieel geen bestuurslid is, dank ik Peter Nattekaas. Peter heeft na het overlijden van Henk Mergler spontaan aangeboden om de ledenadministratie van de vereniging op zich te nemen. Een betere ledenadministrateur kun je niet hebben. Veel waardering daarvoor.

Ik dank Leen Noordzij voor de uitstekende wijze waarop hij sedert 2006 leiding heeft gegeven aan VOMI Nederland, waarmee tevens ook de rust binnen de VOMI gelederen gelukkig weer terugkeerde. Namens het bestuur en de leden van VOMI Zuid-Holland mocht Leen een mooie doos met een nog mooiere inhoud in ontvangst nemen.

Tot slot wens ik u allen nog een reeks van jaren vol levensvreugde in een zo goed mogelijke gezondheid”.



Hierna gaf de voorzitter aan Leen Noordzij de gelegenheid om de aanwezigen te informeren over de Stand van Zaken m.b.t. het Breed Onderzoek (dekolonisatie onderzoek Nederlands-Indië 1945-1950).



Lid van Verdienste Teun van Kempen vroeg bij gelegenheid het woord om voorzitter Theo Rump namens de aanwezigen te bedanken voor zijn grote inzet en betrokkenheid in de afgelopen jaren. Ook penningmeester Jasper Breedveld bedankte Theo namens de bestuursleden van VOMI Zuid-Holland voor zijn enthousiasme, gedrevenheid en slagvaardige wijze van leiding geven aan de vereniging.





Er was genoeg gesproken en dus tijd voor een drankje en een hapje met tussendoor een eerste ronde van de verloting met veel en mooie prijzen. Dan moest er natuurlijk ook genoten worden van het Indisch buffet met daarna het vervolg van de verloting met voor eenieder meerdere prijzen.

Een geslaagde laatste bijeenkomst van VOMI Zuid-Holland zoals ook uit de ontvangen complimenten mocht blijken.

Een familie valt uiteen.....

Graag wil ik vanaf mijn huisadres enkele punten kwijt. Als u (lezer van de digitale SOBAT december) dit leest, dan bestaat het hoofdbestuur van VOMI Nederland niet meer. Na 36 jaar de belangen van velen te hebben behartigd, is hier op 23 oktober 2021 een einde aan gekomen.

Een enkele VOMI lidvereniging gaat nog even door, zo ook VOMI Drenthe/Groningen met zijn 35 leden. Ik spreek namens de leden van VOMI Drenthe/Groningen met respect onze dank uit aan L. Noordzij, K. Orsel, A. Luijendijk, P. Bergman, Th. Rump, A. Mol en E. Falck voor de jaren waarin wij respectvol met elkaar omgingen en voor het vele werk dat jullie voor de veteranen in het algemeen hebben verricht. Zonder jullie had VOMI NL geen 36 jaar volgemaakt. Mannen bedankt !

Op 10 november heeft VOMI Drenthe/Groningen haar 35-jarig bestaan herdacht in Zalencentrum 'De Aanleg' in Deurze, waar wij door gastheer Harry en gastvrouw Alie werden ontvangen. Deze twee fantastische personen zijn bezig om hun drukke bestaan in te ruilen voor een rustiger leven en zo komt er wellicht ook een einde aan 'De Aanleg'.

In 2021 kunnen we hier nog van genieten, hoe het in 2022 zal gaan is nog koffiedik kijken. U wordt hiervan op de hoogte gebracht door middel van de uitnodiging voor de bijeenkomst welke in het voorjaar van 2022 gepland staat. Dit zal onze Algemene Jaarvergadering zijn.

Hoe de invulling hiervan is, weet het bestuur nog niet. Deze digitale SOBAT is de laatste van 2021, begin november moest hiervoor de kopij worden ingeleverd.

Ik wens u allen veel sterkte, een goede gezondheid en zeer fijne feestdagen.

Frans van Dreumel, secretaris VOMI Drenthe/Groningen



Verjaardag VOMI Drenthe / Groningen

Woensdag 10 november jl. heeft VOMI Drenthe/Groningen in zalencentrum “De Aanleg” in Deurze ruime aandacht besteed aan haar 35-jarig bestaan.

Om 10.00 uur kwamen de eerste leden van VOMI Drenthe/Groningen naar binnen en in no time waren de 35 personen aanwezig. In het welkomstwoord werd door de voorzitter het lief en leed gedeeld met de aanwezigen, die al heerlijk aan de koffie met gebak zaten. Het ledenaantal werd besproken omdat dit met 75 leden was afgenomen, nadat het bestuur van VOMI NL was opgeheven en men dacht dat dit ook met de onderafdeling het geval was. Het ledenbestand van nu 35 leden is niet al te groot, maar als er dan 20 op de dag aanwezig zijn incl. partner/begeleider geeft het aan dat we het goed doen. Na de opening en mededelingen werden de gasten 2 consumpties aangeboden door de jarige vereniging. In een gezellige sfeer is er onderling veel gelachen en bijgepraat. Om 12.15 uur werden we door onze gastheer Harry Hilbrands en zijn echtgenote uitgenodigd om aan te schuiven voor de broodmaaltijd. De heerlijke groentesoep werd door de gastheer aan tafel gebracht en verder was het een uitgebreid buffet. Hier kon een ieder nemen wat hem uitkwam en ook nog een keer terugkomen. Rond de klok van 14.00 uur hadden we allemaal ons buikje gevuld en na een ogenblik stilte namen we weer plaats in de zaal waar koffie en thee werden geserveerd. Om 14.30 uur namen de eerste gasten weer afscheid om thuis bij te komen van deze gezellige en geslaagde dag. In het afsluitingswoord werden Harry en Alie bedankt voor ruim 30 jaren waarin wij altijd warm en hartelijk welkom werden geheten.

“De Aanleg” staat te koop en mocht men deze verkopen, dan zullen we op zoek moeten naar een ander onderkomen. Zo niet, dan komen we in maart 2022 daar weer terug voor de jaarvergadering, dit alles onder de voorwaarde dat de dan geldende corona maatregelen dit mogelijk maken.

Na een ieder bedankt te hebben voor zijn/haar komst en iedereen ook een veilige thuisreis te hebben gewenst, kregen alle gasten een doosje Merci aangeboden. Om 16.00 uur ging ook het bestuur, na een zeer geslaagde dag, tevreden naar huis. Op naar de volgende ontmoeting.

Frans van Dreumel



Verenigingsnieuws VOMI Binnenland

Eindelijk, we kunnen weer.....een beetje

Op 1 december komen het bestuur en de ledenraad van VOMI Binnenland bij elkaar voor de jaarlijkse vergadering. Vorig jaar kon dit door alle maatregelen rondom COVID-19 geen doorgang vinden, maar nu kan het hopelijk weer. We komen bijeen in de Kumpulan in Bronbeek.

Op 8 december is het Kerstdiner van de regio Overijssel. Dit jaar wordt het gehouden in restaurant “Het Rode Hert” in Dalfsen. Door een verbouwing kunnen we niet op onze vertrouwde locatie in Nieuwleusen terecht.

Ook Noord-Brabant West heeft een Kerstbijeenkomst en wel op 15 december in de Engelbrecht van Nassaukazerne in Roosendaal. Voor Noord-Brabant West zal dit de laatste bijeenkomst zijn. Per 31 december a.s. stopt deze regio met haar activiteiten.

Het spreekt vanzelf dat we op al deze bijeenkomsten ook moeten voldoen aan de geldende maatregelen tegen het coronavirus. Dat betekent dat een coronatoegangsbewijs voor deze bijeenkomsten vereist is. U gebruikt hiervoor de CoronaCheckapp (een geprinte QR code mag natuurlijk ook). Een herstelbewijs en een recente PCR-test (max 24 uur geldig) gelden ook als toegangsbewijs.



In Memoriam

Met grote eerbied en in gepaste vorm brengen wij een laatste Ere-saluut aan:

<i>Naam</i>	<i>Voorl</i>	<i>Woonplaats</i>	<i>Onderdeel</i>
Beek, van	E.H.	Zeist	4-8 RI
Brandsen,	E.	Harderwijk	
Dam, van	W.F.	Moordrecht	KL NOI
Kampen, van	A.	Oude-Tonge	1-2 HvB
Koster,	J.	Meppel	7 GRPI
Pol - Schut, van de Mevr.	B.	Lunteren	
Ronde, de	W.F.	Rozenburg	4 GRPI
Ruitenbeek,	J.	Heerde	41 ZVE (HvB)
Weggemans,	H.	Appelscha	MLD

*Met ons aller welgemeend medeleven en dat de liefde
en de warmte van uw naasten U de moed en
kracht geven dit zware verlies te dragen.*